

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Management of small-scale fisheries in developing countries : The case of Elephant Marsh in Malawi

Kosamu, I.B.M.

Citation

Kosamu, I. B. M. (2017, June 13). *Management of small-scale fisheries in developing countries : The case of Elephant Marsh in Malawi*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/50875>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/50875>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/50875> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Kosamu, I.B.M.

Title: Management of small-scale fisheries in developing countries : The case of Elephant Marsh in Malawi

Issue Date: 2017-06-13

Samenvatting

Duurzaam beheer van kleinschalige visserij in ontwikkelingslanden: de Elephant Marsh in Malawi

Trefwoorden: duurzaamheid, instituties, kleinschalige visserij, wetlands, Malawi, Elephant Marsh, sociaal kapitaal, overheid, bestuur.

Wetlands leveren veel natuurlijke goederen en diensten waaronder de productie van vis. De afgelopen jaren heeft de duurzaamheid van kleinschalige visvangst veel aandacht gekregen. Vis is namelijk voor een aanzienlijk deel van de wereldbevolking één van de voornaamste bronnen voor dierlijke eiwitten, een wereldbevolking die tegen het jaar 2050 geschat wordt 9,5 miljard mensen te omvatten. Die aandacht richt zich steeds meer op de tegendruk die kleinschalige visserij ondervindt, in het bijzonder en in toenemende mate van maatschappelijke factoren als bevolkingstoename, armoede op het platteland, zwakke institutionele mechanismen, marktwerking en klimaatverandering.

Het onderhavige onderzoek richtte zich op het ontwerpen van een duurzame beheersstructuur voor de aanpak voor de visserij in de Elephant Marsh gelegen in het zuiden van Malawi. Empirische data, verzameld tijdens veldonderzoek in de periode mei 2011- juni 2013, worden in het onderhavige onderzoek gebruikt om de socio-ecologische situatie van de lokale visserij in de Elephant Marsh te doorgronden. Vervolgens wordt een op de actoren gebaseerde beheersstructuur voorgesteld op basis waarvan een duurzame visserij voor langere termijn zou kunnen worden bereikt.

Na een inleidend hoofdstuk (Hoofdstuk 1) wordt voor een juist begrip van achtergrond en aanleiding van dit onderzoek in Hoofdstuk 2 een beeld geschetst van de socio-ecologische situatie en het landgebruik van de Elephant Marsh. Ook de mogelijkheden van het gebied voor een op natuurlijke processen gebaseerde verdere ontwikkeling worden aangegeven. In Hoofdstuk 2 worden tevens de lokale actoren en instituties beschreven die betrokken zijn bij het beheer van het wetland.

Zoals bij veel vergelijkbare en over de hele wereld verspreide ecosystemen is de Elephant Marsh de laatste jaren onder toenemende druk komen te staan. Deze druk bedreigt de toekomst van dit wetland. Op dit moment heeft Malawi geen nationaal beleid voor wetlands.

Ook bestaat er geen gericht beleid voor het tegengaan van de gevolgen van klimaatverandering. Wetlands komen alleen marginaal aan de orde in het 'National Parks and Wildlife Policy'-document uit 2000 en in het 'National Fisheries and Aquaculture Policy'-document uit 2001. Hierdoor beschikt Malawi niet over een , wettelijke basis die voldoende stevig is om een evenwichtig en duurzaam wetlandbeheer voor de bewoners en gebruikers die zo'n gebied op verschillende wijze gebruiken, te realiseren. Uit Hoofdstuk 2 komt naar voren dat er aanzienlijke ontwikkelingsmogelijkheden binnen het Elephant Marsh bestaan, met name voor de visserij, de landbouw van overstromingsgebieden, de opwekking van bio-energie, het natuurbehoud en het toerisme.

In Hoofdstuk 2 wordt ook aangetoond dat, als men die op de aanwezige natuur gebaseerde ontwikkelingsmogelijkheden van de Elephant Marsh efficiënt en effectief zou willen benutten, er meer nodig is dan de door Ostrom opgesomde uitgangspunten voor het ontwerpen van instellingen. Deze uitgangspunten zijn gebaseerd op met elkaar verbonden instellingen en gericht op de bevordering van een meer participatieve benadering zoals via grondwettelijke borging (de lokale bevolking voelt zich en is zelfstandig bij de ontwikkeling van een passende organisatievorm). Uit dit onderzoek komt naar voren dat er behoefte bestaat aan het vinden van een juiste balans tussen enerzijds het lokale wetland management systeem, dat de armoede van de Elephant Marsh als uitgangspunt heeft, en anderzijds de nationale en internationale belangen inzake het behoud en beheer van biodiversiteit zoals die door de Conventie van Ramsar worden bepleit. En, hoewel productiestijging en maximaal voordeel halen uit de natuurlijke goederen en diensten de uitgangspunten zijn voor een managementsysteem voor de Elephant Marsh, moet steeds in de gaten worden gehouden dat er grenzen aan de groei zijn. Elk managementsysteem dient daarbij gericht te zijn op duurzame exploitatie van de ontwikkelingsmogelijkheden die het gebruik van goederen en diensten van dit wetlandgebied biedt. Wereldwijd kunnen instellingen die zich bezig houden met kleinschalige visserij wat hun organisatievorm betreft a) plaatselijk georganiseerd zijn, b) door de overheid gecontroleerd worden of c) uit een mengvorm van a) en b) bestaan. Over het algemeen wordt aangenomen dat de laatstgenoemde managementvorm, alom bekend als co-management, de beste resultaten oplevert bij de verduurzaming van de visserij.

In Afrika ziet de visserij en het visserijbeleid zich alom gesteld voor grote uitdagingen. De oorzaak hiervan is gelegen in weinig stabiele overheden (zwakke staten), overheden waarvan de rol en taken gedurende de afgelopen eeuw aan grote veranderingen onderhevig zijn geweest. Deze veranderingen werden vooral duidelijk toen de betreffende overheden zich realiseerden dat sociale actoren (mensen) handelen op basis van onderliggende doelen en dat deze actoren cruciaal zijn bij het hoe dan ook functioneren van elk

managementsysteem. Onder gebruikmaking van de omvangrijke literatuur die over dit onderwerp beschikbaar is, wordt in Hoofdstuk 3 een ‘crisp-set Qualitative Comparative Analysis’ (csQCA) uitgevoerd om kleinschalige visserijprojecten in verschillende ontwikkelingslanden te onderzoeken. [csQCA is een bepaalde variant van een geavanceerde rekenkundige techniek die wordt gebruikt voor de analyse van complexe gegevensbestanden – vert.] Deze analyse is gericht op het achterhalen van de mate waarin de betrokkenheid van de overheid van belang is bij het ontwerpen van een duurzaam beheersmodel voor de visserijsector in de Elephant Marsh. De mate van betrokkenheid blijkt te variëren van een sterke ‘top-down’-benadering waarbij geen rekening te wordt gehouden met de wensen van de lokale visserijsector, via een co-management overlegstructuur met de visserijsector, tot een louter ondersteunende rol van de overheid voor de visserij of met soms zelfs in het geheel geen betrokkenheid van de overheid.

Uit dit onderzoek kwam naar voren dat, in tegenstelling tot de verwachtingen, de duurzaamheid van kleinschalige visserij geheel afhangt van van de grootte en de kracht van het gemeenschappelijk sociaal kapitaal van de lokale gemeenschappen die ter plaatse de natuurlijke bronnen exploiteren. Wanneer dit lokale, sociale kapitaal slechts in beperkte mate beschikbaar is maakt het niet uit of en in hoeverre er sprake is van overheidsbemoeienis; steeds bleek de visserijsector dan niet duurzaam te zijn. De uitkomsten verkregen uit het onderhavige onderzoek laten verder zien dat de duurzaamheid van kleinschalige visserij management in ontwikkelingslanden vooral afhankelijk is van een sterk gezamenlijk sociaal kapitaal en een ondersteunende rol van de overheid. Bij de ontwikkeling van een duurzaam visserijbeleid en het implementeren van dat beleid dient rekening te worden gehouden met het grote belang van vertrouwen hebben in de betrokken gemeenschap, in hun netwerken en in hun normen en waarden. Nationale overheden, in het bijzonder die in ontwikkelingslanden, en hun vertegenwoordigers dienen zich te realiseren dat het noodzakelijk is om meer te doen dan het “opleggen en controleren”. Zij moeten zich meer afwachtend en minder conflictueus opstellen bij de ontwikkeling van werkbare oplossingen voor het duurzaam gebruik van gemeenschappelijke, natuurlijke bronnen, zoals bij kleinschalige visserij zou moeten gebeuren. Dit kan bij voorbeeld worden bereikt door bevordering van de betrokkenheid van burgers bij het leren om te gaan met veranderingen, dat wil zeggen, op zo’n wijze dat de machtsverschillen die er bestaan binnen veel vissersgemeenschappen in ontwikkelingslanden worden verkleind.

De in Hoofdstuk 3 getraceerde succes- en faalfactoren bij de kleinschalige visserij worden in Hoofdstuk 4 gebruikt om te achterhalen welke factoren van belang zijn voor de duurzaamheid van de visserij in de Elephant Marsh. Het blijkt dat hierbij een grote behoefte

is aan de ontwikkeling van sterke lokale instellingen onder gemotiveerd leiderschap, een leiderschap dat is gericht op de betrokken vissers ter plaatse. Het onderhavige onderzoek leidt dan ook tot de aanbeveling dat de Malawiaanse overheid meer moet participeren bij de ontwikkeling van plaatselijk gewortelde en goed functionerende instellingen voor het duurzaam gebruik van gemeenschappelijke natuurlijke bronnen, zoals door de kleinschalige visserij in de Elephant Marsh. Het heeft geen enkele zin om in dorpen, waar de visserij door zwakke lokale instellingen of door niet-meewerkende dorpschouwen niet goed loopt, aan de visserij regels op te leggen. Succesvol opereren van de overheid begint in zo'n geval met de opbouw of het herstel van het gemeenschappelijk sociaal kapitaal, vooral ook voor het leiderschap van de instellingen voor visserij. Daarbij moet ook de relatie tussen de bestaande lokale instellingen en de centrale overheidsstructuur worden geformaliseerd. De contextualisatie van de essentiële socio-causale dynamiek in de Elephant Marsh zal hiervan een belangrijk gevolg zijn.

Nadat op deze wijze het belang van de socio-causale dynamiek duidelijk is geworden, wordt in Hoofdstuk 5 getracht die elementen te achterhalen die essentieel zijn bij het ontwerpen van een bestuursstructuur voor duurzame visserij in de Elephant Marsh. Hiervoor wordt een onderzoeksinstrument gebruikt dat is gebaseerd op de rol van de verschillende betrokken actoren, de zogeheten 'Action-in-Context'-benadering. Het bleek dat de meest essentiële, sociale variabelen bij de ontwikkeling van het voorgestelde, op drie eigenschappen gebaseerde veerkrachtige instelling (te weten: plaatselijk geworteld, zwak en vormloos) voor een duurzame visserij in de Elephant Marsh zijn: i) het maatschappelijke aanzien van de leiders van de lokale visserijorganisaties en ii) de krachtsverhoudingen tussen de genoemde leiders en de leiders die van oudsher aanwezig zijn, dat wil zeggen, met meer algemene taken. Uit het onderhavige onderzoek komt duidelijk naar voren dat een op de actoren gerichte netwerkanalyse van regels en andere mechanismen die bepalend zijn voor de visserij voor de korte termijn kan worden gebruikt bij de ontwikkeling van een kostenefficiënte beheersinstelling. Voor de uitwerking van institutionele opties voor de lange termijn lijken de veronderstellingen die inherent zijn aan een 'Action-in-Context'-benadering echter minder goed bruikbaar, onder andere omdat er andere actoren kunnen opduiken of omdat de vaardigheden en motivaties van de actoren kunnen veranderen of vermengd kunnen raken. Dit maakt het noodzakelijk dat er een groter vertrouwen ontstaat in zowel de instellingen als de kaders óf – en dat is de keuze die in dit onderzoek wordt gemaakt – dat er een flexibel ontwerpproces voor de ontwikkeling van instellingen wordt gehanteerd, waarbij uitgegaan wordt van een adaptieve, lerende maatschappij.

Hoofdstuk 6, het laatste hoofdstuk, bevat de synthese van de belangrijkste uitkomsten en aanbevelingen van het onderzoek waarbij de aandacht zich richt op wat er nodig is om een veerkrachtig managementsysteem te ontwerpen voor duurzame visserij in de Elephant Marsh. Deze dissertatie wordt afgesloten met een pleidooi om een manier van denken te stimuleren die profijtelijk kan zijn voor de organisatie- en bestuurskunde in het algemeen.

